

Observatori del Treball i Model Productiu

Departament d'Empresa i Treball
GENERALITAT DE CATALUNYA

Qualitat de l'ocupació industrial

Eix 4: El capital humà i el futur del treball

Autora:
Manuela Redondo Avilés

Abstract

La indústria ha estat tradicionalment un sector motor de l'economia catalana, i és objectiu compartit recuperar el protagonisme d'antany donada la seva capacitat tractora, impulsora de la innovació i la competitivitat i on els factors productius poden tenir millors retribucions gràcies als guanys de productivitat. Des de 2023 l'ocupació industrial ha anat creixent fruit d'una recuperació notable de l'activitat industrial en termes de creixement del VAB. Els darrers resultats, del tercer trimestre de 2024, mostren, però, una evolució dispar per subsectors industrials. Sigui com sigui, és essencial vetllar perquè l'ocupació que es generi en el sector sigui de qualitat, amb bones condicions de treball. Aquest informe pretén fer una revisió dels nivells de qualitat en la indústria en contraposició als altres grans sectors econòmics a partir de l'anàlisi de diferents indicadors laborals, com la temporalitat o els salaris, que aproximen aquest concepte de la qualitat, tan difícil d'objectivar i mesurar.

Paraules clau: Indústria, qualitat de l'ocupació, temporalitat, salaris, sinistralitat laboral.

Introducció

Els successius plans nacionals per a la indústria fixats pels diferents governs de la Generalitat de Catalunya han compartit, entre d'altres, l'objectiu de treballar per a millor la qualitat de l'ocupació industrial. El Pacte nacional per a la indústria 2022-2025 dedica el seu àmbit tercer a l'ocupació industrial de qualitat i es fixa com a objectius afavorir la creació d'ocupació de qualitat d'acord amb els principis de la transició justa; garantir la qualitat del treball en la indústria, incloent aspectes com la seguretat i salut, l'organització del treball, la durada dels contractes i la conciliació corresponsable, com a elements clau per millorar la competitivitat empresarial; ajustar l'oferta formativa a les necessitats del sector industrial i en especial pel que fa a la formació professional, i fomentar la incorporació de les dones a aquelles professions industrials que fins ara han estat predominantment masculines i garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a les professions de nova creació. El Pacte es marca l'objectiu per a 2025 d'assolir una xifra de 510.000 persones afiliades a la Seguretat Social i que les dones representin el 33% del total.

Existeix la percepció que quan es generen llocs de treball en la indústria les persones que els ocupen, en general, tenen bones condicions laborals, sobretot en aquelles activitats industrials que aporten més valor afegit. Ara bé, cal analitzar i contrastar detalladament el grau de qualitat de l'ocupació industrial per tal de verificar si està per sobre d'altres sectors de l'economia catalana, i també estudiar les diferències dins el propi sector industrial, quan es disposa d'informació desagregada. L'anàlisi feta en aquest informe es basa en indicadors associats a l'ocupació estimada a través de l'Enquesta de població activa, l'afiliació a la Seguretat Social, l'Estadística de la contractació laboral i l'Estadística de sinistralitat laboral del Departament d'Empresa i Treball i l'Enquesta trimestral de cost laboral. En detall, els indicadors fan referència a la jornada de treball, la temporalitat i rotació laboral, els nivells salarials, els nivells formatius de la població ocupada i l'adequació a la qualificació dels llocs de treball i els accidents de treball amb baixa en jornada de treball i els índexs d'incidència.

A l'estudi també es fa una comparativa sectorial de la qualitat de l'ocupació a través de l'Enquesta de qualitat i condicions de treball (en endavant EQCT) elaborada pel Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya. L'EQCT segueix els estàndards metodològics fixats per la Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida i de Treball, Eurofound, en les diferents onades de l'European Working Conditions Survey; on estableix els aspectes i components a tenir en compte a l'hora de mesurar la qualitat d'un lloc de treball i, per tal que sigui una mesura objectiva, fixa un mínim de qualitat acceptable en una sèrie de dimensions (2017a: 36-99). Així, l'EQCT mesura la qualitat de l'ocupació a partir de set dimensions i els seus respectius components: ambient físic, intensitat en el treball, qualitat del temps de treball, ambient social, habilitats, perspectives professionals i ingressos, i esdevé l'eina referent per estudiar la qualitat del treball a Catalunya.

1. Caracterització de l'ocupació industrial

Abans d'analitzar la qualitat de l'ocupació industrial escau revisar el volum d'ocupació que aglutina el sector industrial i quines són les seves característiques principals.

Per mesurar l'ocupació hi ha dues grans fonts d'informació de referència: l'Enquesta de població activa (en endavant EPA) i l'afiliació a la Seguretat Social. L'EPA dona, permanentment, una xifra d'ocupació industrial més àmplia que l'afiliació a la Seguretat Social, per dos motius principalment:

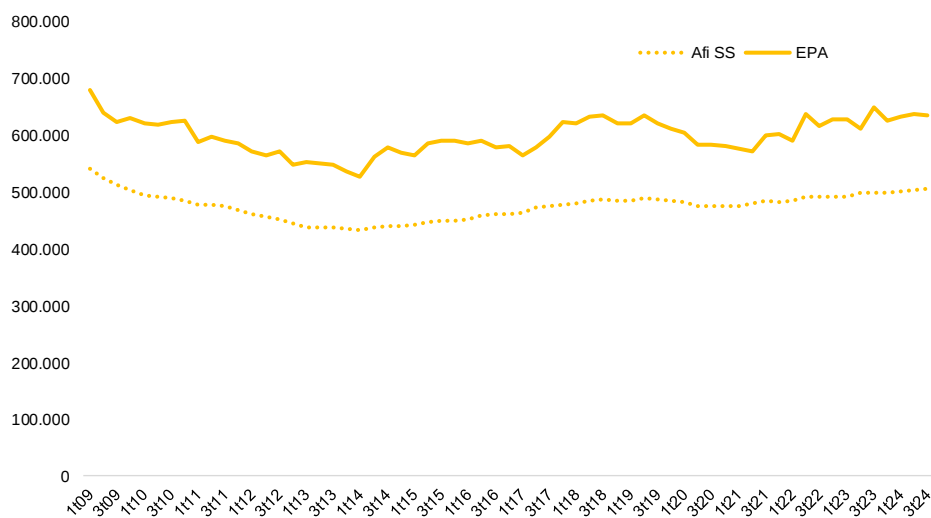
- L'EPA pot captar l'existència de treball informal, és a dir, aquella ocupació que no té reflex en l'afiliació a la Seguretat Social en tant que les persones que responen l'enquesta no són seleccionades a la mostra en base al registre d'afiliació a la Seguretat Social sinó que és una enquesta adreçada a habitatges familiars i es pregunta sobre l'activitat de les persones que hi viuen. L'enquesta no pregunta sobre la formalització de la relació laboral i de fet, té en compte també les situacions laborals sense contracte.
- L'externalització de serveis. Les persones que responen l'EPA indiquen en quin sector treballen, mentre que l'afiliació correspon a l'activitat econòmica declarada per l'empresa. Per tant, persones que treballen en empreses industrials encarregant-se de processos o serveis externalitzats, l'EPA les comptabilitza com a ocupació industrial i l'afiliació, en el sector serveis (en tractar-se d'un servei a la producció). Un exemple d'aquest fenomen és el del treball a través d'empreses de treball temporal. Les persones que treballen en la indústria a través d'ETT l'EPA les classifica en la indústria perquè recull l'activitat de l'establiment on treballa la persona, mentre que l'afiliació la comptabilitza en els serveis.

Com s'observa en el gràfic que segueix l'EPA estima un nivell d'ocupació aproximadament un 25% superior a les xifres de l'afiliació. L'EPA quantifica l'ocupació industrial en 635.200 persones el tercer trimestre de 2024 (el 16,5% de l'ocupació catalana) i l'afiliació a la Seguretat Social, en unes 500.000 afiliacions (el 13,4% de l'afiliació).

Gràfic 1

Evolució de l'ocupació industrial segons l'EPA i l'afiliació a la Seguretat Social

2009 a 2024

Font: Enquesta de població activa (INE) i Tresoreria General de la Seguretat Social (MISSM)

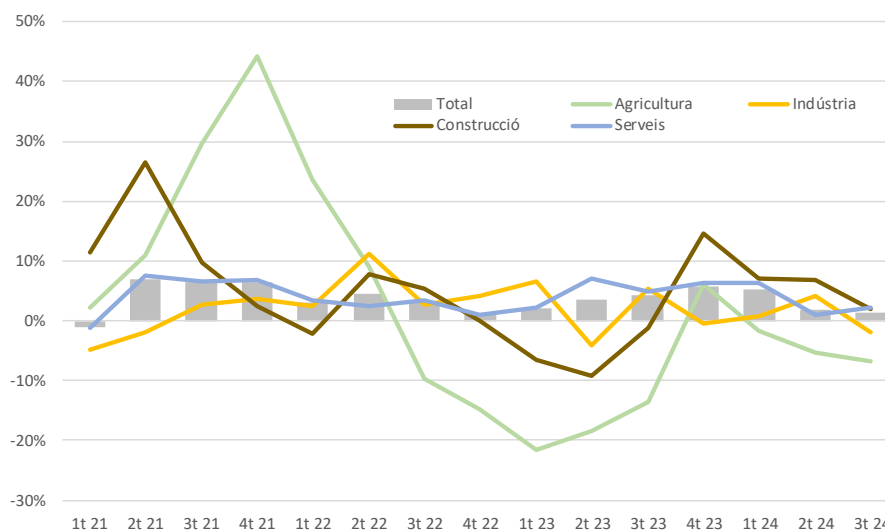
Segons ambdues fonts d'informació, encara no s'ha recuperat el nivell d'ocupació industrial de principis de 2009 (estem un 6%-7% per sota) i està molt lluny del pes que suposava el sector en termes EPA a principis dels anys 90 en el conjunt de l'economia catalana, quan se situava entorn el 30% de l'ocupació. Com s'apuntava anteriorment, l'externalització de serveis però també la reorganització de processos productius i el canvi tecnològic han reduït el pes de la indústria en el conjunt de l'economia en les darreres dècades.

Els resultats més recents de l'EPA mostren un cert estancament de l'ocupació industrial respecte del segon trimestre i una caiguda de l'1,9% en balanç interanual. Només l'agricultura presenta un descens més important; mentre que la construcció creix a l'1,9% i els serveis, al 2,2%. En global, l'ocupació del tercer trimestre ha patit un alentiment respecte de les taxes de creixement que havia assolit en 2023 i principis de 2024. La indústria, per la seva banda, ha trencat amb la millora que estava presentant a la primera part de l'any.

Gràfic 2

Variació interanual de l'ocupació estimada per l'EPA per sectors (en %)

1r trim. 2021 a 3r trim. 2024

Font: Enquesta de població activa (INE)

L'activitat industrial amb més volum d'ocupació és la maquinària, material elèctric i de transport¹ (un de cada tres treballadors industrials es localitza en aquesta activitat: unes 220.000 persones ocupades), seguida de l'alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques² (el 28,3%, gairebé 180.000 persones). Les branques d'activitat següents són: química i cautxú³ (19,7%; 125.300), metal·lúrgia⁴ (10,9%; 69.000) i indústries extractives energia, aigua i residus⁵ (6,3%; 40.300). Les activitats industrials que presenten una millor evolució interanual són: la maquinària, material elèctric i transport, que genera ocupació ininterrompudament des de principis de 2023; les indústries extractives, energia, aigua i residus, que ho fa des de finals de 2023, i, la química i cautxú, que aquest any 2024 també ha registrat increments d'ocupació, si bé més discrets.

¹ Classificació catalana d'activitats econòmiques 2009 (CCAIE-2009): 26-33

² (CCAIE-2009): 10-18

³ (CCAIE-2009): 19-22

⁴ (CCAIE-2009): 23-25

⁵ (CCAIE-2009): 05-09, 35-39

En canvi, l'alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques i la metal·lúrgia han perdut ocupació respecte del tercer trimestre de 2023.

Quant a les principals característiques demogràfiques de l'ocupació industrial, destacar que és un sector masculinitzat (dos de cada tres treballadors són homes), tot i que no arriba a les desproporcions de la construcció (91% d'homes) o l'agricultura (76% d'homes) i també que és un sector relativament envellit: el 53,4% dels ocupats industrials tenen 45 o més anys, mentre que la mitjana del conjunt de l'economia és d'un 48% de treballadors grans. L'envelliment dels treballadors industrials planteja un repte important de cara al seu reemplaçament, atès els coneixements tècnics específics que demanden alguns dels llocs de treball del sector.

Curiosament, el desequilibri més evident entre sexes s'observa en el col·lectiu de joves de 20 a 24 anys: el 77% dels que treballen amb aquesta edat en la indústria són homes. Una explicació a aquest desequilibri observat en aquest tram d'edat, en què encara és propi estar en procés de formació (sobretot estudis superiors, siguin universitaris o de cicles formatius de grau superior), està vinculada al fet que la indústria pot ser un sector que aculli homes joves que o bé han completat fins a estudis secundaris o bé no en tenen més que primaris i no segueixen estudiant; mentre que les dones joves o segueixen estudiant o es decanten pel sector serveis. En aquest sentit, destacar el fet que els nois tenen més presència en cicles formatius (de grau mitjà) més enfocats en el sector industrial⁶ i per tant, és aquest el sector d'activitat on acaben treballant. Així hi ha uns 24.000 nois de 20 a 24 anys treballant en la indústria enfront 7.000 noies d'aquesta edat. També és molt elevada la proporció d'homes en la franja de 55 i més anys (el 74%), derivada de la menor participació de les dones en el mercat de treball anys enrere i en sectors com l'industrial la presència de dones encara era més minoritària. En la franja central d'edat, dels 25 als 54 anys, hi ha menys desequilibri, però encara i així, hi ha el doble d'homes que de dones treballant en el sector.

Com s'ha vist, la indústria és diversa i mostra capacitat de generar ocupació (en algunes activitats més que en d'altres) però la pregunta que hom es pot formular és: quina és la qualitat de l'ocupació industrial? En els apartats que segueixen s'anirà donant resposta en base a diferents aspectes de la qualitat de l'ocupació.

2. Jornada de treball

En aquest apartat es compara la situació de la indústria respecte de la resta de sectors a través de diferents indicadors que donen mostres del temps de treball dels treballadors industrials, tals com la taxa de treball a temps parcial, les hores de treball i el treball fix-discontinuu, una figura que ha guanyat pes en el mercat de treball del conjunt de l'Estat espanyol arran de la reforma laboral de l'any 2021 (implementada a través del *Reial Decret-Llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball*⁷).

En la indústria el treball a temps parcial ha estat i continua sent testimonial. Des de 2008 la taxa de parcialitat industrial ha anat oscil·lant però no ha pujat per sobre del 6% (el màxim històric s'assolí a mitjans de l'any 2014) i la taxa actual és encara més baixa: treballen a temps parcial el 3,7% dels treballadors industrials. De fet, sempre està per

⁶ Vegeu *Proporció d'alumnes matriculats a FP de grau mitjà del sexe masculí segons família professional* <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/indicadors/sistema-educatiu/escolaritzacio/regim-general-presencial-semipresencial/>

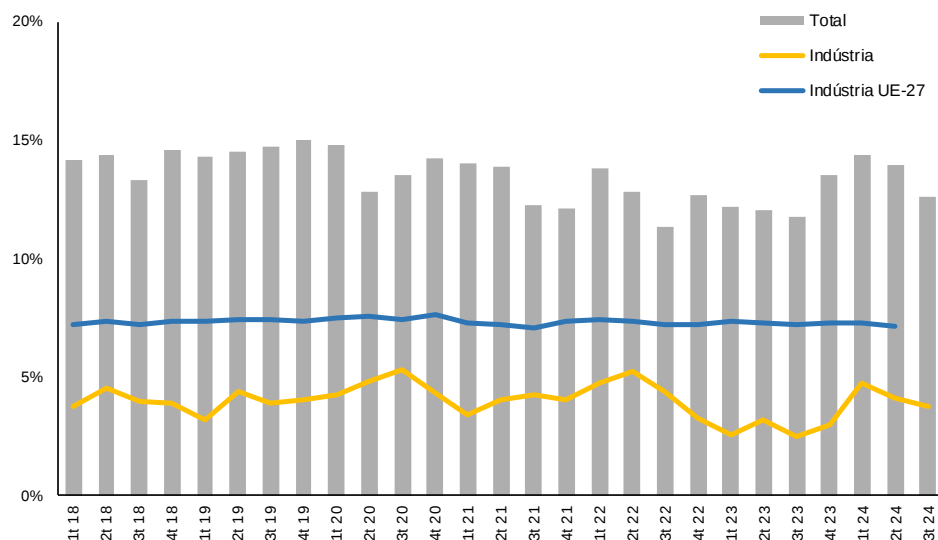
⁷ Vegeu <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/313/2015940.pdf>

sota de la mitjana del conjunt de l'economia catalana (situada a hores d'ara en el 12,6%), i també de la mitjana de la indústria europea (a l'entorn del 7%). En valors absoluts aquestes xifres impliquen que en la indústria catalana treballen a temps parcial unes 23.000 persones, gairebé el 5% del total de persones que treballen a temps parcial en el conjunt de l'economia (486.000). Un pes molt inferior al que suposa la indústria en l'ocupació total: el 16,5%.

Gràfic 3

Taxa de parcialitat (en %)

1r trim. 2018 a 3r trim. 2024

Font: Microdades de l'Enquesta de població activa (INE) i Eurostat

Probablement aquest menor protagonisme del treball a temps parcial en la indústria està relacionat amb el menor pes de les dones en el sector. I és que les dones són les que fan més ús d'aquest tipus de jornada, habitualment lligat a les necessitats de conciliació de la vida familiar i laboral: el 19% de les dones treballa temps parcial enfront el 7% dels homes.

Un altre indicador vinculat a la jornada de treball són les hores de treball setmanal. En aquesta anàlisi es pren com a referència la mitjana d'hores de treball habituals perquè permeten una comparativa més homogènia al llarg del temps. Aquest indicador no es veu afectat per la diferent dotació de dies de vacances que hi ha entre trimestres ni si hi ha una especial incidència d'expedients de regulació d'ocupació durant un temps, com va passar durant la pandèmia per COVID-19. Tenir en compte, també, que si es fan hores extraordinàries de manera habitual també s'inclouen en el còmput d'hores de treball habitual. Per fer una comparativa més homogènia entre sectors i que no afecti la diferent proporció de treball a temps parcial (a la indústria és molt reduïda en comparació amb el sector serveis) es considera la mitjana d'hores de treball habituals en jornada a temps complet.

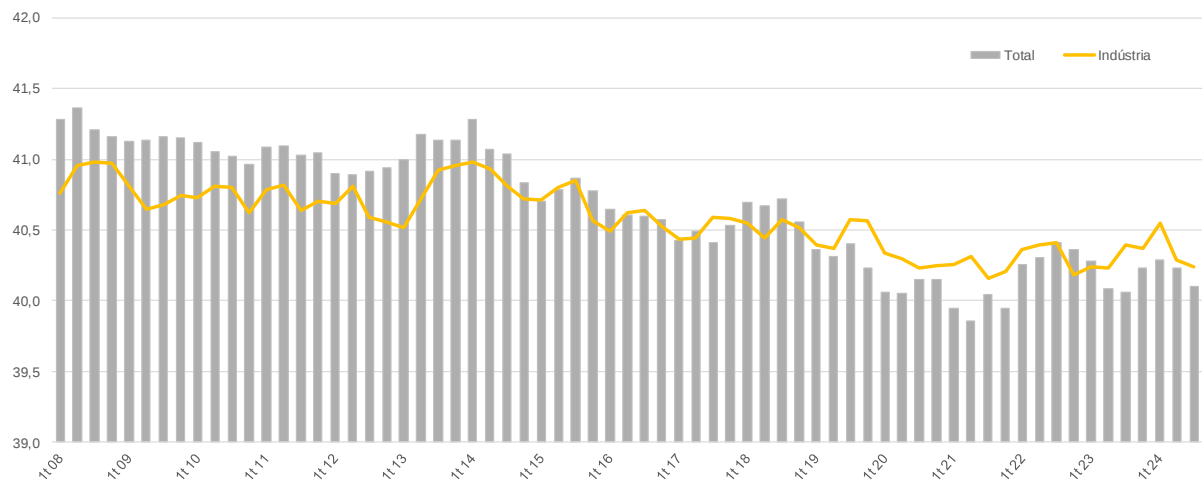
D'acord amb les dades de l'EPA del tercer trimestre de 2024, en la indústria la mitjana d'hores treballades habitualment per la població ocupada a temps complet se situa en 40,2 hores, un xic per sobre de la mitjana del conjunt de l'economia que és de 40,1 hores. A l'extrem contrari, l'agricultura és on es treballen més hores habitualment: 43,9 a la setmana. De la gràfica que segueix, que mostra l'evolució de l'indicador en la indústria i en el total de sectors des del primer trimestre de 2008, destaca que fins a 2015 es treballaven menys hores en la indústria que la mitjana i des d'aleshores, les

hores treballades s'han acostat a la mitjana (amb l'excepció del període de pandèmia). Però aquest resultat es produeix sobretot perquè la mitjana d'hores treballades en el conjunt de l'economia ha tingut una clara tendència al descens, cosa que no ha passat en la indústria. En els trimestres de finals de 2023 a principis de 2024, quan la indústria ha estat el sector que ha assolit un major creixement del VAB, les hores en la indústria s'han situat un xic per sobre de la mitjana. Apuntar que en aquest període l'ocupació no ha mostrat un resultat tan destacat, més aviat al contrari. El que pot apuntar a un recolzament de l'augment de la producció gràcies també a l'augment de les hores treballades.

Gràfic 4

Mitjana d'hores treballades habitualment de la població ocupada en jornada completa

1r trim. 2008 a 3r trim. 2024

Font: Microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

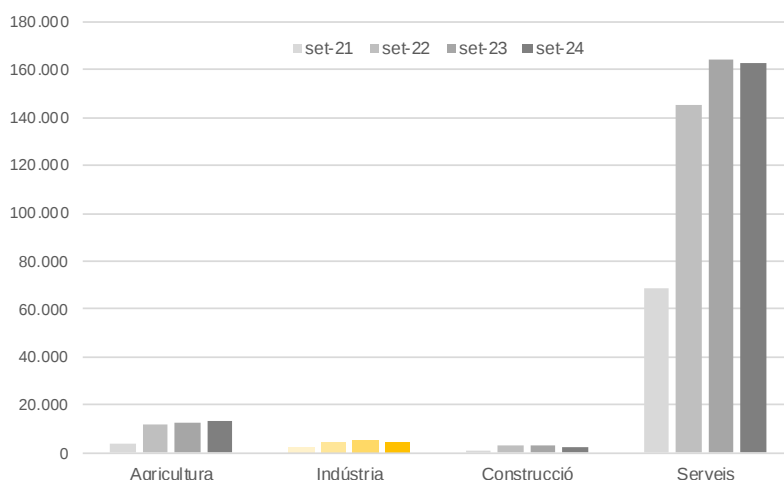
Quan s'estudia el tipus de jornada cal tenir present el treball fix discontinu, especialment després que la reforma laboral de l'any 2021 hagi donat lloc a un impuls d'aquesta figura.

La gràfica que segueix mostra com les afiliacions per compte d'altri de tipus fix discontinu han augmentat de manera notable des de l'any 2022 (s'ha pres com a referència el mes de setembre dels últims quatre anys). Si el setembre de 2021 la xifra d'afiliacions per compte d'altri fix discontinues eren d'unes 75.000 en el conjunt de sectors, tres anys més tard arriben a les 183.000 (s'han multiplicat per 2,4). El gruix més destacat de l'augment es localitza en el sector serveis (fet raonable donat el pes ocupacional del sector) que ha guanyat unes 94.000 afiliacions fix discontinues, fins a les 163.000.

Gràfic 5

Afiliacions per compte d'altri de tipus fix discontinu per sectors

Setembre de 2021 a 2024

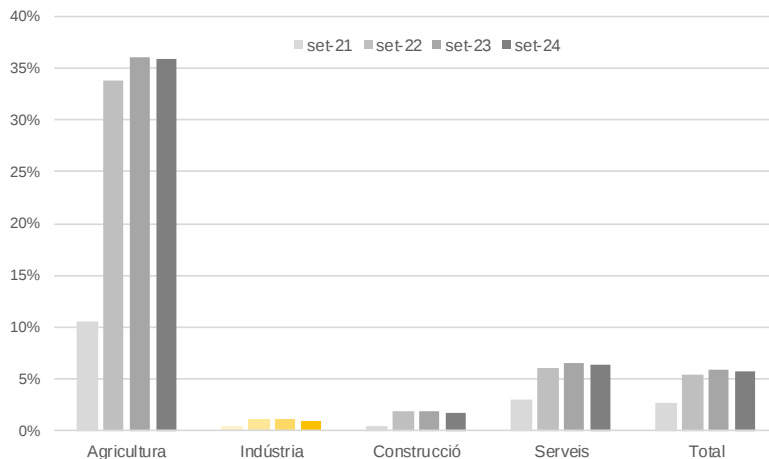
Font: Idescat a partir de la Tresoreria General de la Seguretat Social

Però si aquest creixement es posa en relació amb l'afiliació per compte d'altri de cada sector es detecta que els sectors on ha crescut més l'ús d'aquesta figura és la construcció i l'agricultura. En la construcció la xifra d'afiliacions de tipus fix discontinu el setembre de 2021 no arribava a les 700, i tres anys més tard se situa en 2.600. S'ha multiplicat per quatre. Ha passat d'un 0,5% d'afiliacions fix discontinues en el sector, a un 1,7%. En el cas de l'agricultura, la xifra s'ha multiplicat per 3,3. D'unes 3.900 afiliacions s'ha passat a gairebé 13.000, i el pes ha passat d'un 10,5% a un 36% (una de cada tres afiliacions per compte d'altri en el sector agrícola són fixes discontinues). En la indústria també s'ha incrementat la figura del fix discontinu però no en les proporcions dels altres sectors. D'un 0,5% sobre les afiliacions per compte d'altri s'ha passat a un 1%; exactament s'ha doblat el pes. D'unes 2.200 s'ha passat a 4.500. En el conjunt de l'economia el pes ha passat del 2,6% del setembre de 2021 al 5,7% actual.

Gràfic 6

Pes d'afiliacions per compte d'altri de tipus fix discontinu per sectors

Setembre de 2021 a 2024

Font: Idescat a partir de la Tresoreria General de la Seguretat Social

Aquest menor pes del treball fix discontinu en el cas del sector industrial es pot veure com un indicador de major qualitat de l'ocupació en el sector. És un tipus de vinculació laboral que té l'avantatge respecte de la contractació temporal en el fet que és indefinida però com no implica una jornada de treball completa, en còmput anual, les retribucions anuals són menors que les dels treballadors amb relacions laborals continuades durant tot l'any. En conseqüència pot ser un tipus de relació laboral, d'entrada, menys desitjable per les persones que volen tenir una ocupació durant tot l'any.

El gruix de les afiliacions industrials de tipus fix discontinu, concretament el 80%, es localitza en el subsector manufacturer i el 20% restant, en el de subministrament d'aigua, sanejament i residus. Ara bé, si es posa en relació amb el nombre total d'afiliacions per compte d'altri de cada subsector s'observa que en la indústria manufacturera és molt residual (un 0,8%) i en el subministrament d'aigua i residus és més present (arriba al 3%, encara però lluny de la mitjana xifrada en el 5,7%). En les indústries extractives i en el subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat no se n'han registrat fixos discontinus el setembre de 2024.

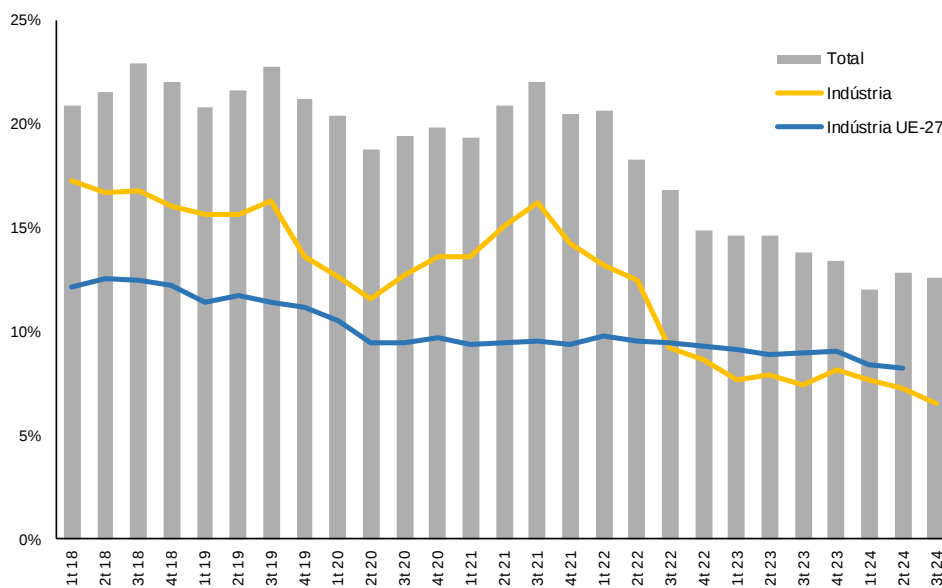
3. Temporalitat de les relacions laborals

Sens dubte, una de les característiques que més pot influir en la qualitat percebuda d'un lloc de treball per a la persona que l'ocupa és el caràcter temporal o indefinit de la relació laboral. Per mesurar la temporalitat un dels principals indicadors utilitzats és la taxa de temporalitat estimada per l'EPA. Segons les últimes dades disponibles, del tercer trimestre de 2024, la taxa de temporalitat en el conjunt de l'economia catalana se situa en el 12,6%. La segona taxa més baixa des que es calcula aquesta taxa (mitjans dels anys 80 del segle passat), per darrera del 12,1% del primer trimestre d'enguany. L'impacte de la reforma laboral de l'any 2021 en la taxa de temporalitat es comença a percebre a partir del primer trimestre de 2022 i des d'aleshores la caiguda ha estat progressiva.

Gràfic 7

Taxa de temporalitat (en %)

1r trim. 2018 a 3r trim. 2024

Font: EPA (INE) i LFS (Eurostat)

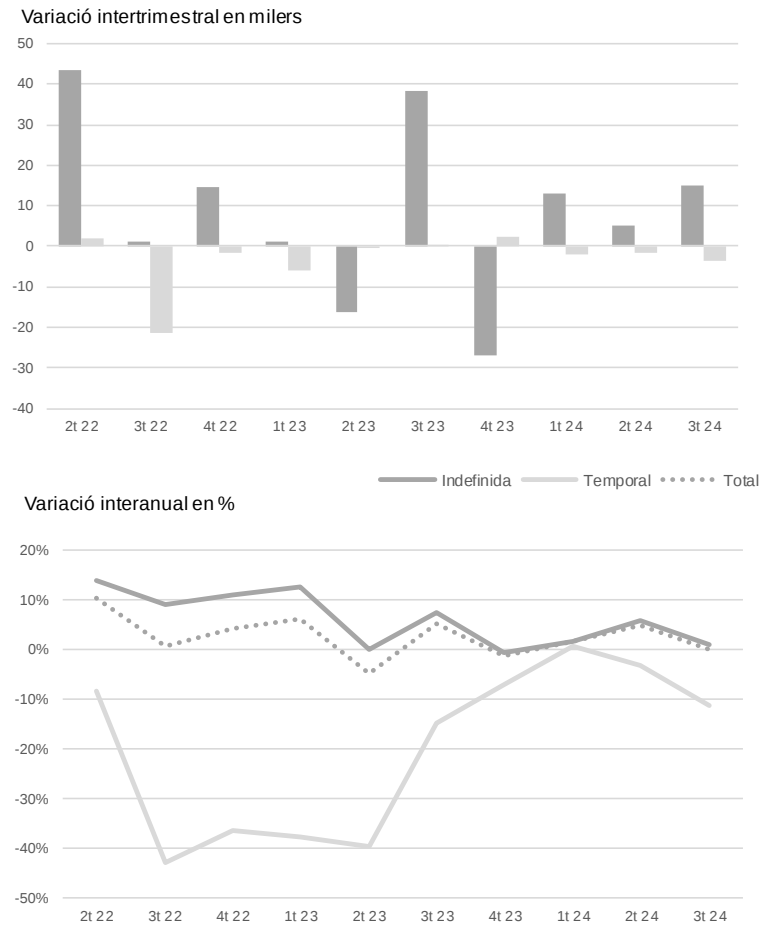
En el cas de la indústria, permanentment presenta una taxa de temporalitat més baixa que el conjunt de l'economia; tant abans com després de la darrera reforma laboral. A hores d'ara se situa en el 6,6%, en aquest cas, sí és la taxa de temporalitat industrial més baixa des que hi ha registres. Tant ha baixat la temporalitat industrial que fins i tot se situa per sota del nivell de temporalitat mitjà en la indústria europea, xifrat a l'entorn del 8%.

Les modificacions que implicava la reforma laboral de 2021 en les modalitats contractuals eren efectives a partir de l'1 d'abril de 2022, és a dir, a inicis del segon trimestre d'aquell any i l'impacte en el treball assalariat va ser immediat. Les gràfiques que segueixen corresponen al sector industrial, l'objecte d'estudi d'aquest informe, però en el conjunt de la població ocupada assalariada l'impacte va ser en el mateix sentit: impuls de l'assalariada indefinida en detriment de la temporal. En concret, la població assalariada industrial amb contracte indefinit va tenir un fort impuls en el primer trimestre d'aplicació efectiva de les novetats en matèria de contractació laboral (tals com l'eliminació de la possibilitat de formalitzar contractes d'obra o servei i altres restriccions que afecten la contractació temporal) i en els següents es va produir, sobretot, un descens de població assalariada amb contracte temporal a mesura que anaven finalitzant els contractes temporals. Durant els tres primers trimestres de 2024 també s'ha produït un creixement de l'ocupació assalariada indefinida en el sector i una caiguda de la temporal.

Gràfics 8 i 9

Població assalariada industrial per tipus de contractació

2n trim. 2022 a 3r trim. 2024

Font: Enquesta de població activa (INE)

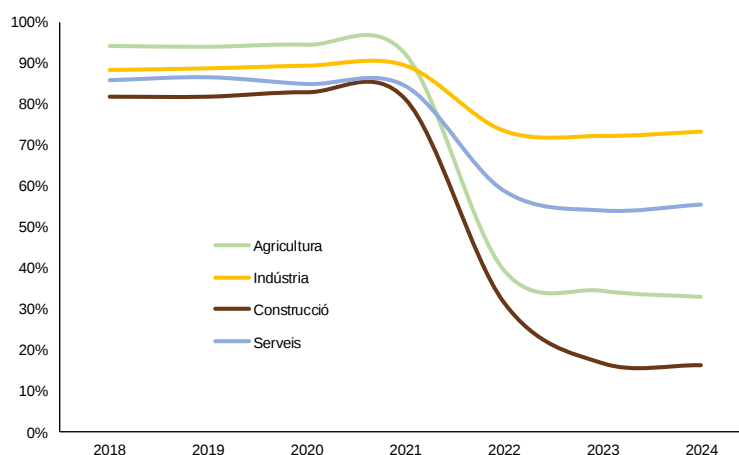
El balanç global entre el primer trimestre de 2022 (just abans de l'aplicació efectiva dels canvis en les modalitats contractuals) i el tercer trimestre de 2024 en la indústria és de 88.100 assalariats indefinits més (gairebé un 19% més acumulat) i 32.500 temporals menys (descens del 45%), sent el saldo final d'un augment de l'ocupació assalariada en aquests dos anys i mig de reforma laboral de 55.600 assalariats més en la indústria (+10%).

Les dades de contractació laboral també mostren una caiguda en la formalització de nous contractes temporals en la indústria respecte d'abans de la reforma laboral. Precisament aquest era un dels objectius de la reforma: corregir l'excessiva temporalitat en el mercat de treball del conjunt d'Espanya. En els nous primers mesos de 2024 s'han formalitzat gairebé 266.000 nous contractes de treball en la indústria, això és el 14,2% de tota la contractació de l'economia catalana; un pes inferior al que té en termes d'ocupació EPA (16,5%). Dels nous contractes en la indústria, el 73,2% són temporals; un pes que ha caigut després de la reforma laboral (abans rondava el 90% de contractes temporal) però que tot i així supera àmpliament les proporcions dels altres grans sectors.

Gràfic 10

Pes de la contractació temporal, per sector econòmic (en %)

Gener a setembre de cada any

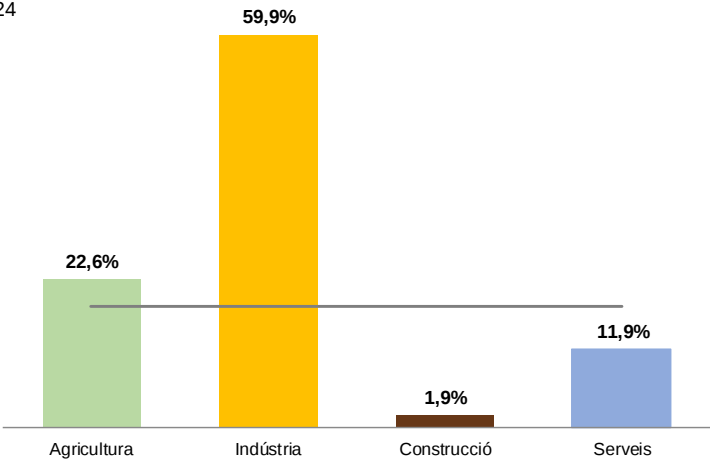
Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del SOC i del SEPE

Quant a la rotació laboral (nombre mitjà de contractes acumulats per persona i any), en els quatre grans sectors econòmics ha baixat respecte de 2021, però la indústria és el sector amb un índex de rotació laboral més elevat (dades de 2023), en concret de 2,09 contractes en un any. Seguida dels serveis (2,02), l'agricultura (1,62) i, l'últim, la construcció (1,32). Que hi hagi una proporció més elevada de contractes temporals explica que la rotació laboral en el sector sigui més elevada, ara bé com s'explica la baixa taxa de temporalitat? Això està vinculat al fet que és un sector que fa un ús molt intensiu de la contractació a través d'empreses de treball temporal (en endavant, ETT): gairebé 6 de cada 10 contractes fets per treballar en la indústria s'han formalitzat a través d'una ETT, quan en el conjunt de l'economia no arriba a 2 de cada 10.

Gràfic 11

Quota de contractació laboral a través d'ETT

Gener a setembre de 2024

Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del SOC i del SEPE

La taxa de temporalitat és baixa, el que implica que hi ha una proporció de persones amb relació laboral temporal inferior a altres sectors, però els que estan en aquesta situació roten amb més intensitat, és a dir, formalitzen de mitjana més contractes que en d'altres sectors. Si es pren la fórmula de la rotació (nombre de contractes d'un any / nombre de persones diferents que signen un contracte durant l'any) pot passar que el denominador sigui baix en relació amb l'estoc de treballadors (com és el cas de la indústria, atès que la seva taxa de temporalitat és baixa) però el numerador sigui relativament elevat (recordar que el pes de contractes temporals en la indústria és el més elevat) i en conseqüència l'índex de rotació resulta alt. Molts contractes formalitzats per poques persones.

Aquesta major rotació també està vinculada amb una proporció més elevada en la indústria, en comparació amb la mitjana de l'economia, de contractes temporals de curta durada. El 65% dels contractes que se signen per treballar en la indústria tenen una durada màxima de 6 mesos (el 41% màxim 1 mes), mentre que en el conjunt de l'economia les proporcions són del 45% i 32%, respectivament. Per tant, en la indústria es fan, proporcionalment, més contractes temporals i a sobre, amb durades més curtes.

Taula 1

Contractació laboral per tipus i durada

Gener a setembre de 2024

	Indústria				Total			
	Valor	% distr.	Var interanual		Valor	% distr.	Var interanual	
			Absoluta	Relativa			Absoluta	Relativa
Indefinitos	71.253	27%	-1.042	-1,4%	826.339	44%	-29.048	-3,4%
Temporals	194.357	73%	7.376	3,9%	1.039.545	56%	24.317	2,4%
inferior o igual a 1 mes	107.818	41%	5.164	5,0%	601.112	32%	37.811	6,7%
Més d'1 i fins a 6 mesos	63.217	24%	-1.012	-1,6%	265.724	14%	-4.073	-1,5%
Més de 6 mesos	3.102	1%	534	20,8%	28.336	2%	-5.743	-16,9%
Indeterminada	20.220	8%	2.690	15,3%	144.373	8%	-3.678	-2,5%
Total contractes	265.610	100%	6.334	2,4%	1.865.884	100%	-4.731	-0,3%

Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del SOC i del SEPE

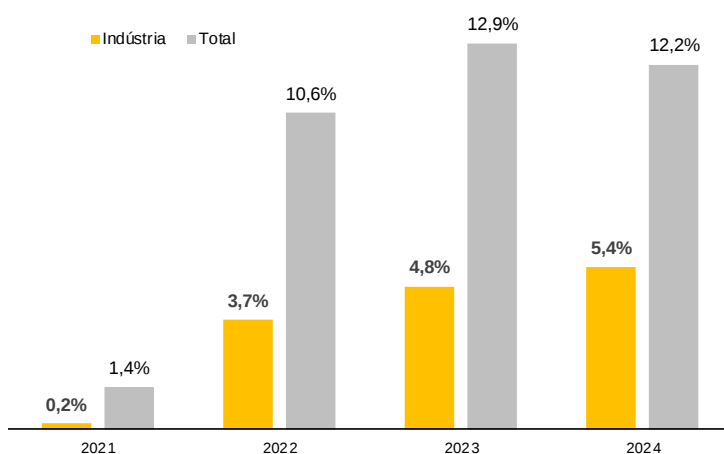
La indústria és un sector que fa un ús intensiu de les ETT però, en canvi, no fa el mateix amb els contractes fixos discontinus. Amb anterioritat s'ha comentat l'estoc d'afiliacions per compte d'altri sota la figura del fix discontinu; ara s'ofereix el detall de les noves entrades com a fix discontinus a través dels contractes de treball formalitzats.

Igual com passava amb l'estoc, les entrades mostren el baix ús d'aquesta figura en la indústria. Encara que arran de la reforma laboral ha augmentat el seu pes, a hores d'ara el 5,4% dels contractes que s'han formalitzat per treballar en la indústria són fixos discontinus, lluny de la mitjana de l'economia, situada a l'entorn del 12%.

Gràfic 12

Pes dels contractes fixos discontinus sobre el total contractació

Gener a setembre de cada any

Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del SOC i del SEPE

4. Salaris

Per analitzar els salaris en el sector industrial s'utilitza l'Enquesta trimestral de cost laboral, operació estadística de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) de caràcter conjuntural i periodicitat trimestral que estudia el cost laboral i els seus components, atès que permet disposar d'informació més actualitzada i amb més detall per activitats econòmiques que l'Enquesta d'estructura salarial, l'altra gran font d'informació sobre nivells salarials.

La indústria, permanentment, registra el cost salarial⁸ més elevat a nivell dels tres principals sectors econòmics: 3.235,7 euros el segon trimestre de 2024. Això és un 32% més que el cost salarial en el sector serveis i en la construcció on se situa, en ambdós

⁸ El cost salarial correspon a les percepcions en efectiu o en espècie que rep el treballador per la prestació de serveis laborals per compte aliè i està integrat per: salari base i complements salarials; pagaments per hores extraordinàries i/o complementàries; gratificacions tals com pagues extraordinàries, pagaments per participació en beneficis, primes i qualsevol altre pagament de caràcter excepcional, i pagaments endarrerits (pagaments abonats en el mes de referència però meritats en períodes anteriors).

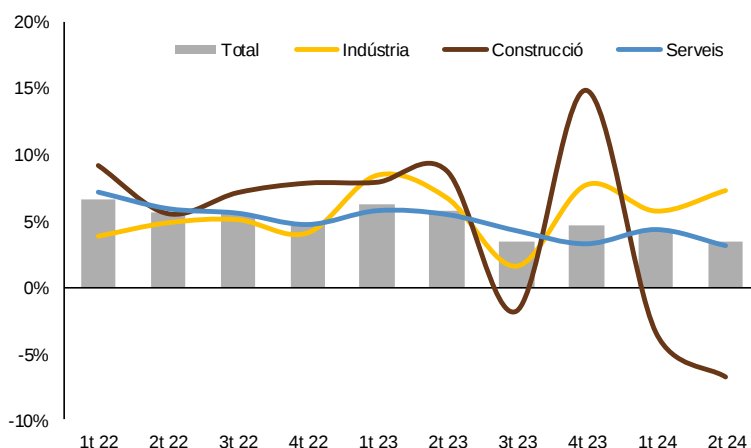
casos, al voltant dels 2.455 euros. Recordar que aquests imports són en termes bruts, abans d'aplicar les corresponents retencions per impostos i contribucions a la Seguretat Social a càrrec dels treballadors.

A més de ser el sector amb els costos salaris més elevats, la indústria també és on més han crescut en 2024: el 7,3% respecte del segon trimestre de 2023. Els serveis mostren un augment del 3,2% mentre que en la construcció es registra un descens del 6,7%, concatenant, en aquest sector, dos trimestres seguits de davallades.

Gràfic 13

Var. Interanual del cost salarial mensual per sector (en %)

1r trim 2022 - 2n trim.2024

Font: Enquesta trimestral de cost laboral (Idescat i INE)

Per branques d'activitat⁹, al capdavant es troben les activitats financeres i assegurances, amb gairebé 5.000 euros de cost salarial (4.901,7 euros). En segon lloc, i gràcies a un notable creixement en el darrer any (ha estat la branca on més ha crescut el cost salarial: +16,2%), se situa la indústria química i del cautxú que registra un cost salarial de 4.238,5 euros (així doncs, és l'activitat industrial amb els salaris més elevats). Destacar que les cinc branques industrials se situen per sobre del cost salarial mitjà (2.574,6 euros).

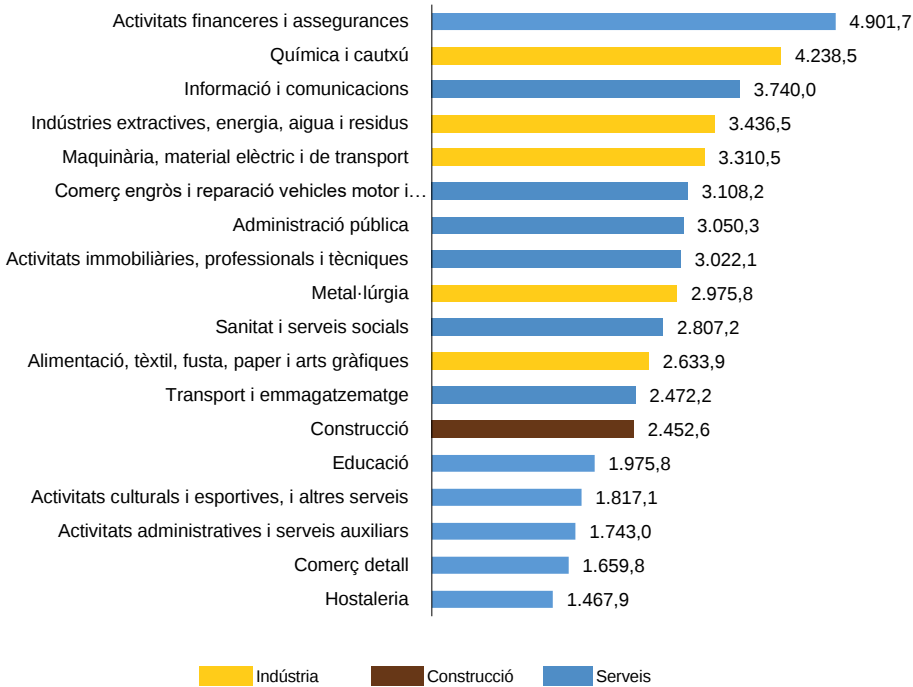
A l'altre extrem, com és habitual, es troba l'hostaleria, que presenta el cost salarial més baix: 1.467,9 euros.

⁹ Vegeu apartat 1.5.1 Activitat econòmica de la Metodologia de l'ETCL
<https://www.idescat.cat/treball/etc/?tc=8&id=CCE259&ac=4>

Gràfic 14

Cost salarial mensual per branques d'activitat, en ordre descendent

2n trim. 2024

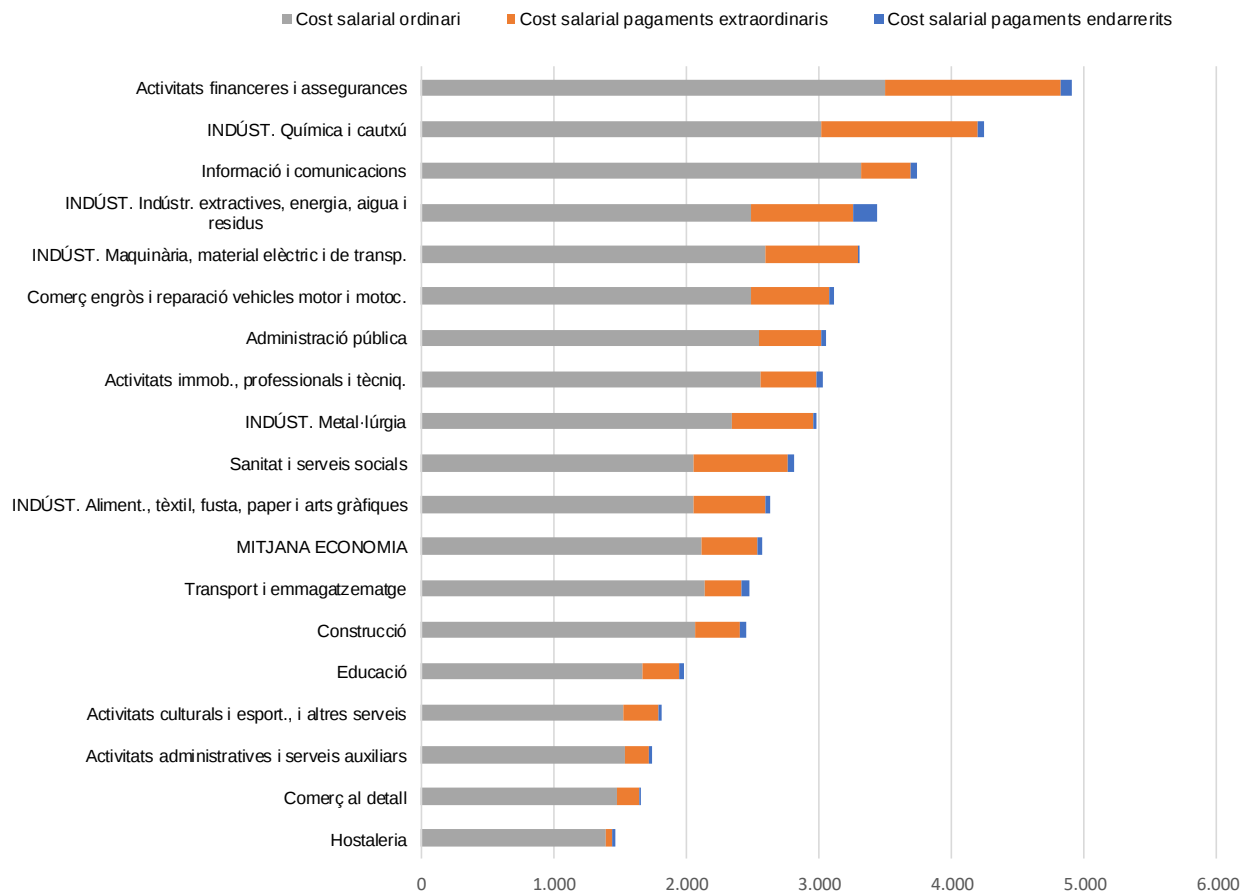
Font: Enquesta trimestral de cost laboral (Idescat i INE)

Si s'aprofundeix en l'anàlisi del cost salarial a través dels seus components: cost salarial ordinari (salari base, complements salarials i pagaments per hores extra), pagaments extraordinaris (pagues extraordinàries, participació en beneficis, primes) i pagaments endarrerits, es detecta que en les branques industrials hi ha una contribució més important que en d'altres del component de pagaments extraordinaris, sobretot en la química i cautxú. En aquests pagaments, a banda que les pagues extra són més elevades perquè es calculen en funció del salari base i aquest ja és més elevat en la indústria, també és més habitual el pagament de primes per productivitat i això contribueix a la pujada d'aquest component en la indústria. També cal destacar la pujada en els darrers tres anys del cost salarial ordinari en el conjunt del sector industrial.

Gràfic 15

Cost salarial mensual per branques d'activitat i components del cost salarial

2n trim. 2024

Font: Enquesta trimestral de cost laboral (Idescat i INE)

5. Concordança entre nivells formatius i qualificació de les ocupacions

El grau de desajustament que pugui existir entre el nivell formatiu de la persona treballadora i l'ocupació que realitza pot ser una manifestació més del nivell de qualitat d'un lloc de treball. Es pot definir ocupació com el conjunt de tasques que ha de realitzar un treballador i que requereixen una sèrie de competències, és a dir, la capacitat de dur a terme les tasques inherents a un treball determinat.

Un treballador està qualificat per realitzar la seva ocupació quan posseeix les competències que aquesta requereix; està sobrequalificat quan posseeix més competències de les necessàries; i està infraqualificat quan en posseeix menys. Dit d'una altra manera, pot produir-se desajust per un excés de formació per al lloc de treball (concepte de sobrequalificació) o bé, per tot el contrari, per una manca de formació adequada per al lloc de treball (concepte d'infraqualificació).

L'existència de sobrequalificació és problemàtica en dos nivells. En el personal, provoca frustració que l'esforç realitzat individualment en l'adquisició de determinats coneixements no es vegi recompensat amb una ocupació que permeti utilitzar-los i desenvolupar-los. Aquest problema es replica en l'àmbit col·lectiu, ja que la sobrequalificació comporta que la inversió pública i privada en educació es malbarati en infrautilitzar els coneixements i les capacitats generades. Tot i que la teoria econòmica apunta que un increment del nivell formatiu dels membres d'una societat contribueix a la millora de la seva economia (augment de la productivitat, capacitat d'atracció d'inversions, etc.), la sobrequalificació provoca infrautilitzar el coneixement de la societat. A l'altra banda, la infraqualificació de les persones treballadores comporta una incapacitat per exercir plenament les funcions dels llocs de treball, el que pot tenir efecte en el seu nivell de satisfacció laboral i en la productivitat del factor treball i la competitivitat de les empreses.

En aquest apartat s'analitza el grau de concordança i desajustament entre nivells formatius i qualificació de les ocupacions a partir de l'Enquesta de població activa, on es pregunta per l'ocupació que desenvolupa la persona treballadora, no pel que està recollit en el contracte signat, i també es pregunta pel nivell acadèmic requerit en el lloc de treball o categoria professional. A partir d'aquesta informació els individus es poden classificar per nivell formatiu i nivell de qualificació de l'ocupació seguint les correspondències indicades a les taules següents.

Quant al nivell formatiu assolit pels treballadors es poden agrupar en tres categories: baix, mig i alt, en base a la formació definida en la Classificació nacional d'educació (vegeu Taula 2).

El nivell de qualificació dels llocs de treball es pot agrupar en tres categories: elemental, intermedi i elevat, en base als grups ocupacionals establerts en la Classificació nacional d'ocupacions (vegeu Taula 3). Aquestes categories també es poden denominar: baix, mig i alt, respectivament.

Taula 2

Nivell formatiu assolit per codi de la CNED-2014

Nivell formatiu assolit	Codi CNED-14	Descripció
Baix	0	Educació infantil
	1	Educació primària
	2	Primera etapa d'educació secundària i similar
Mig	3	Segona etapa d'educació secundària i similar
	4	Educació post-secundària no superior
Alt	5	Estudis de formació professional, arts plàstiques i disseny i esportives de grau superior i equivalents; títols propis universitaris que requereixen el títol de batxiller, de duració igual o superior a 2 anys
	6	Graus universitaris de 240 crèdits ECTS, diplomatures universitàries, títols propis universitaris d'expert o especialista, i similars
	7	Graus universitaris de més de 240 crèdits ECTS, llicenciatures, màsters, i similars
	8	Estudis de doctorat

Taula 3

Nivell de qualificació per codi de la CCO-2011

Nivell qualificació lloc treball	Codi CCO-11	Descripció
Elemental	5	Treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors
	8	Operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors
	9	Ocupacions elementals
Intermedi	0	Ocupacions militars
	4	Treballadors comptables, administratius i altres treballadors d'oficina
	6	Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer
Elevat	7	Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció (excepte operadors d'instal·lacions i maquinària)
	1	Directors i gerents
	2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals
	3	Tècnics i professionals de suport

Si es fa el creuament d'ambdues taules es pot construir una matriu 3x3 que defineix tres tipus de situacions:

- concordança, quan el nivell formatiu es correspon al nivell de qualificació requerit
- sobrequalificació, quan el nivell formatiu és superior al nivell de qualificació requerit
- infraqualificació, quan el nivell formatiu és inferior al nivell de qualificació requerit.

Taula 4

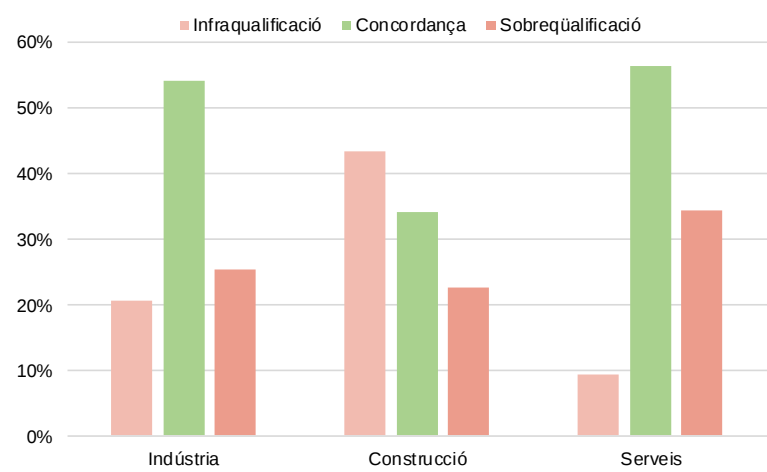
Correspondència entre nivell formatiu del treballador i nivell de qualificació de l'ocupació

		Nivell de qualificació de l'ocupació		
		Baix	Mig	Alt
Nivell formatiu de l'individu	Baix	Concordança	Infraqualificació	
	Mig	Concordança		
	Alt	Sobrequalificació		Concordança

En el conjunt del mercat de treball català el gruix més important de persones, el 54,6%, tenen un nivell formatiu en concordança amb l'ocupació que desenvolupen; un 31,8% tenen més formació que el que requereix la seva ocupació (estan sobrequalificades), i un 13,6% tenen menys formació que la requerida (infraqualificades).

Quant a la indústria, mostra un percentatge de concordança similar a la mitjana, menys sobrequalificació (25,3%) però més infraqualificació (20,6%), sense arribar, però, a la situació de la construcció, on el percentatge de persones infraqualificades supera el 43% (el grup més nombrós). El sector serveis és el que presenta una proporció més elevada de sobrequalificació (34,2%).

Gràfic 15
Concordança entre el nivell formatiu i la qualificació de l'ocupació per sector
3r trim. 2024

Font: Microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

En comparació amb deu anys enrere, quan es disposa de dades comparables amb la mateixa Classificació nacional d'educació s'observa que la infraqualificació s'ha reduït en els tres sectors, sobretot en la construcció i la sobrequalificació ha pujat, bàsicament, en els serveis i en la construcció mentre que en el cas de la indústria es manté en la mateixa intensitat.

6. Sinistralitat laboral

Els nivells de sinistralitat laboral observats per sectors aporten una altra mesura de qualitat de l'ocupació, sempre que es posin en relació amb el volum d'ocupació de cada sector per quantificar la seva incidència. Abans d'analitzar els índexs d'incidència, però, revisar els volums d'accidents laborals registrats en el sector.

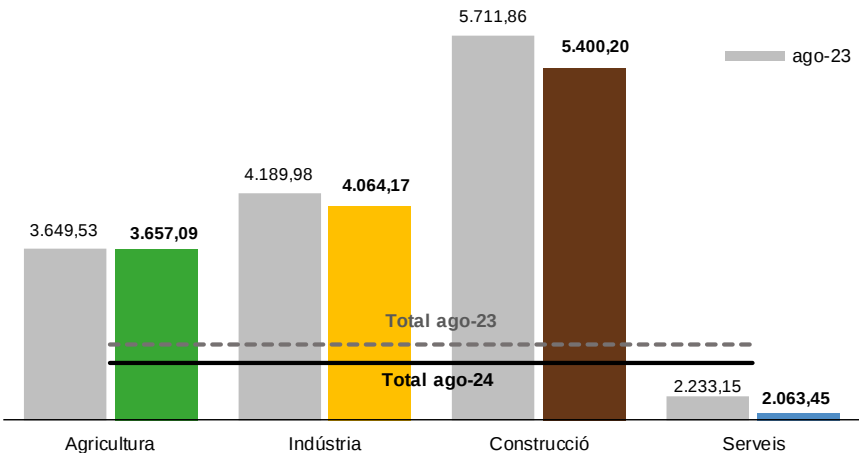
En els vuit primers mesos de 2024 s'han registrat 13.857 accidents en jornada de treball amb baixa en la indústria¹⁰, el 21,5% dels accidents comptabilitzats en tota l'economia en el mateix període. Aquest percentatge se situa per sobre del pes que representa el sector en el conjunt de l'ocupació estimada per l'EPA, que és del 16,5% en el tercer trimestre de 2024 (inclou, per tant, totes les persones que treballen en establiments industrials encara alguns siguin treballadors contractats per empreses de serveis, ETT). Aquest diferencial entre pesos constitueix un índex de major sinistralitat laboral en la indústria enfront d'altres sectors. No obstant això, cal destacar, en favor de la indústria, que és el sector, dels quatre grans sectors, on la proporció d'accidents greus i mortals és més baixa, un 0,5% del total d'accidents registrats; enfront l'1,4% de l'agricultura, l'1% de la construcció i el 0,6% dels serveis.

Considerant l'índex d'incidència global dels accidents en jornada de treball amb baixa, la indústria és el segon sector econòmic en incidència d'accidents laborals amb baixa corresponent als darrers 12 mesos (de setembre 2023 a agost 2024): 4.064,2 accidents per cada 100.000 afiliacions a la Seguretat Social. El major índex correspon a la construcció (5.400,2) i el menor, als serveis (2.063,5), sent la mitjana del conjunt de l'economia de 2.559,5 accidents per cada 100.000 afiliacions. D'altra banda, cal destacar que ha baixat la incidència respecte d'un any abans (setembre 2022 a agost 2023), amb la única excepció de l'agricultura.

Gràfic 16

Índex d'incidència dels accidents amb baixa en jornada de treball per sectors

Agost de 2024 i de 2023 (acumulat dels darrers 12 mesos)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del Registre d'accidents de treball del Departament d'Empresa i Treball

¹⁰ Els accidents laborals es computen en el sector econòmic del centre de treball en què el treballador desenvolupa la seva activitat, independentment del sector econòmic al que es dediqui l'empresa que el té contractat. Aquest és el cas de treballadors d'ETT posats a disposició o dels que presten serveis en centres d'altres empreses (per exemple, personal de neteja, manteniment o de seguretat) que en cas d'accident laboral aquest quedarà registrat en el sector econòmic del centre de treball.

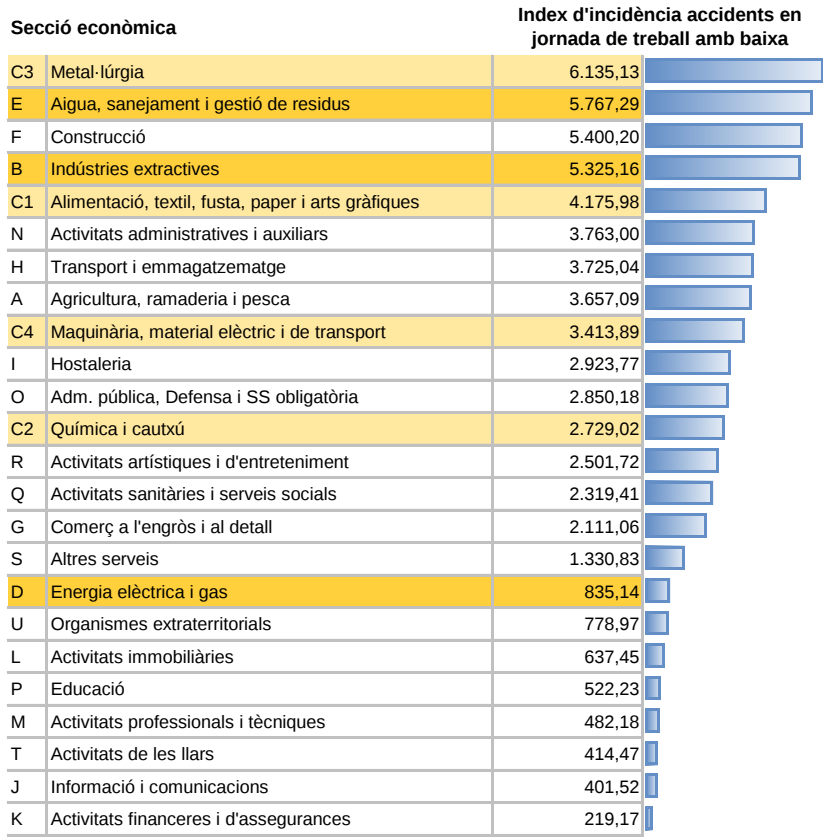
D'altra banda, cal matisar que la segona posició de la indústria quant a índex de sinistralitat s'explica per la incidència dels accidents lleus però no pels greus i mortals, on la construcció i l'agricultura tenen major incidència (la indústria és la tercera).

Si es consideren els índexs d'incidència a un major nivell de desagregació, és a dir, a nivell de seccions d'activitat de la CCAE-2009 i dins la indústria per activitats s'observa que la metal·lúrgia i l'activitat aigua, sanejament i gestió de residus, encapçalen l'ordenació d'activitats amb més incidència en sinistralitat laboral, seguides de la construcció i les indústries extractives (totes elles per sobre dels 5.000 accidents per cada 100.000 afiliacions). De les activitats industrials la que té una incidència de sinistralitat més baixa és la secció energia elèctrica i gas (835,14 accidents per cada 100.000 afiliacions).

Gràfic 17

Índex d'incidència dels accidents amb baixa en jornada per activitats*

Agost de 2024 (acumulat dels darrers 12 mesos)

* Les activitats ombrejades en color taronja suau pertanyen a la secció C, Indústries manufactureres.

Font: Observatori del Treball i Model Productiu a partir de les dades del Registre d'accidents de treball del Departament d'Empresa i Treball

Cal matisar però que l'activitat d'aigua, sanejament i gestió de residus té una incidència elevada principalment per un elevat nombre d'accidents lleus, sobretot en les activitats de recollida, tractament, eliminació i altres serveis de gestió de residus. En el cas de les indústries extractives, que també tenen un índex d'incidència elevat, és a causa dels accidents lleus atès que en accidents mortals la incidència és 0 i en greus, gairebé també en la major part d'extractives.

7. Enquesta de qualitat i condicions de treball

Fins aquest apartat s'han emprat diferents indicadors laborals per contrastar la situació de la indústria amb altres sectors econòmics però en aquest es fa la comparativa de qualitat de l'ocupació des d'una altra perspectiva, a través dels resultats de l'EQCT.

La qualitat de l'ocupació depèn de diferents factors (jornada de treball, tipus de contracte, retribució salarial, entre altres) però mesurar el grau de qualitat és complex, entre altres coses perquè cal establir quin és el nivell a partir del qual considerar que una ocupació és de qualitat. La Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida i de Treball (Eurofound), a través de diferents onades de la seva enquesta de condicions de treball (EWCS) ha fixat criteri en aquest sentit. L'EQCT, elaborada per la Secretaria de Treball del Departament d'Empresa i Treball, pren com a referència el marc conceptual d'Eurofound i la seva EWCS, i així estudia i quantifica la qualitat de l'ocupació en el mercat de treball català.

En concret, es defineixen set dimensions amb què estudiar la qualitat, són aquestes:

- Ambient físic
- Intensitat en el treball
- Qualitat del temps de treball
- Ambient social
- Habilitats, participació i formació
- Perspectives professionals
- Ingressos.

Atès que el salari està relacionat amb el tipus d'ocupació, el sector d'activitat, les hores treballades, l'experiència, la formació assolida, etc., no es pot definir de manera universal un nivell a partir del qual considerar que un salari té un mínim de qualitat. Per aquest motiu, en el cas de la dimensió dels ingressos, s'analitza el nivell salarial de la població ocupada, però no es calcula un índex de qualitat¹¹ de la dimensió.

D'acord amb els resultats de l'edició 2021 de l'EQCT (resultats corresponents al treball de camp realitzat en 2019-2020)¹² la indústria catalana presenta uns índexs de qualitat superiors a la mitjana de sectors en quatre de les sis dimensions mesurades.

En intensitat en el treball i qualitat del temps de treball és on els resultats són més favorables a la indústria; també en perspectives professionals i ambient social està per sobre, però la diferència és menor. En canvi, presenta menor qualitat que la mitjana en ambient físic i en la dimensió d'habilitats, participació i formació.

¹¹ L'índex de qualitat és un valor resum de la qualitat dels llocs de treball calculat com a mitjana aritmètica dels valors de les subdimensions. Aquests s'obtenen a partir de la mitjana aritmètica dels percentatges de persones que assoleixen un mínim de qualitat en el seu treball d'acord amb els criteris i els llistats que marca Eurofound en cada aspecte considerat en les subdimensions. Els índexs de qualitat prenen valors de 0 (cap persona treballadora compleix els mínims de qualitat en cap dels aspectes valorats en la dimensió) a 100 (totes les persones treballadores compleixen els mínims de qualitat en tots els aspectes valorats en la dimensió). Així, l'índex no s'ha d'interpretar com un percentatge de persones treballadores amb bona qualitat, sinó com una mitjana de compliment dels mínims de qualitat dels diferents aspectes de cada dimensió en cada lloc de treball.

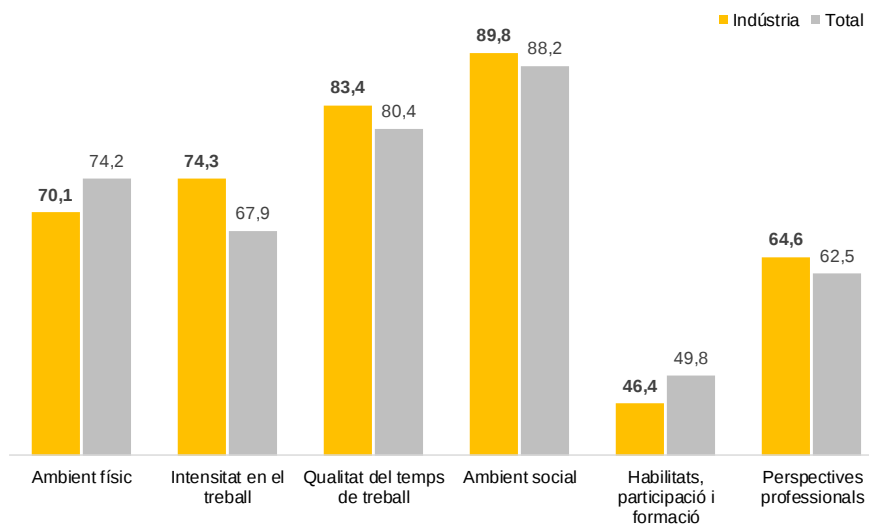
¹² A l'enllaç següent es poden consultar els resultats estadístics de l'EQCT:

https://observatoritreball.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/qualitat_treball/qualitat_i_condicions_treball/enquesta_qualitat_condicions_treball_tables/

Gràfic 18

Índexs de qualitat de les dimensions en la indústria i total Catalunya

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

Ara entrem a desgranar per què la indústria presenta índexs superiors o inferiors a la mitjana. Primer, aquells que destaquen en positiu.

Intensitat en el treball

Aquesta dimensió té dues subdimensions: demandes quantitatives (sobre càrrega de feina i temps per realitzar-les) i càrrega emocional associada al lloc de treball (implicacions emocionals).

El nivell de qualitat expressat pels ocupats en la indústria és 6,4 punts superior a la mitjana en aquesta dimensió (74,3 versus 67,9 del total) sobretot perquè pateixen menys càrrega emocional, mentre que en demandes quantitatives se situen a l'entorn de la mitjana. Com es veu a continuació, el percentatge de persones que indiquen que no han d'amagar els seus sentiments a la feina, que tracten poc temps amb persones enfadades i/o que en poques ocasions estan en situacions que poden desestabilitzar emocionalment, és a dir, components positius per a la persona treballadora, és més alta en la indústria que en el conjunt de sectors econòmics.

Gràfic 19

Intensitat en el treball

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

Pel que fa a les demandes quantitatives els treballadors industrials expressen un nivell de qualitat en línia amb el conjunt de treballadors de l'economia, en especial destacar que és menys habitual que en altres sectors haver d'interrompre la feina per fer-ne de no prevista.

En l'àmbit de la intensitat de treball l'enquesta també fa unes preguntes sobre l'estat de salut i estat anímic i en aquest cas, els millors resultats de la indústria es corresponen amb una major proporció de persones que poden descansar bé a les nits, menys nerviosisme, desànim i tristesa. No obstant això, els percentatges de persones que indiquen que la seva salut és bona o molt bona són menors en la indústria i també són més els que diuen que el seu treball influeix negativament en la seva salut. En aquest sentit, cal tenir present que en la indústria la proporció de treballadors de més edat és més elevada que la mitjana dels sectors.

Qualitat del temps de treball

Aquesta dimensió té quatre subdimensions: duració (jornades excessives), horari atípic (horari nocturn, treballar en cap de setmana, etc.), autonomia i preavis (influència en la fixació d'horaris i anticipació davant de canvis) i flexibilitat (facilitat per obtenir permisos per necessitats personals i exigències de treball en temps lliure).

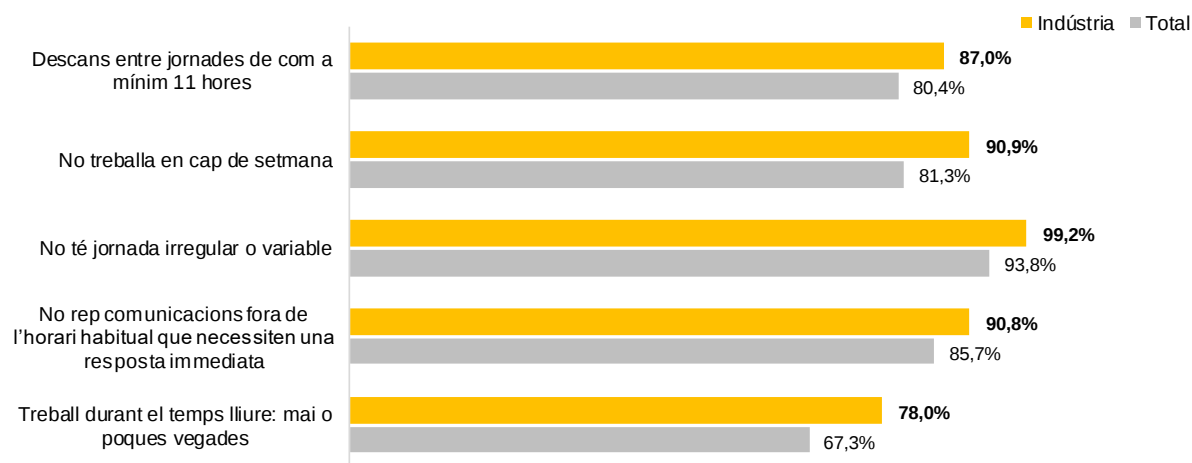
Aquesta és la 2a dimensió amb més qualitat en comparació amb la mitjana (3 punts per sobre). I això es produeix perquè es dona en menys ocasions el treball durant el temps lliure; menys treball en cap de setmana; més proporció de treballadors que tenen un descans entre jornades mínim d'11 hores; menys jornades irregulars o variables i al fet de no rebre comunicacions fora de l'horari habitual que necessiten d'una resposta immediata.

En sentit contrari, destacar que la indústria és el sector on hi ha més jornada nocturna i treball a torns.

Gràfic 20

Qualitat del temps de treball

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

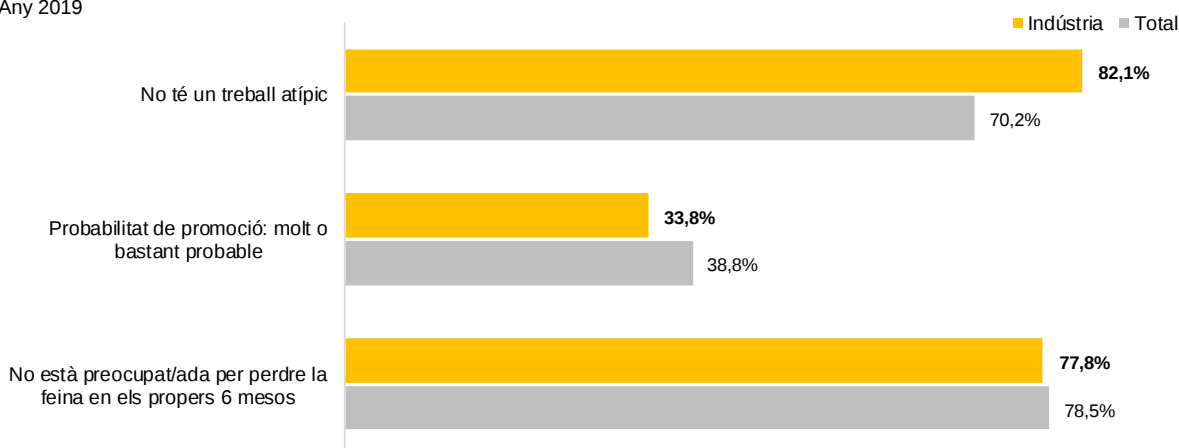
Perspectives professionals

Aquesta dimensió no es desagrega en subdimensions. Es refereix al treball atípic, a la possibilitat de promoció i a la preocupació per perdre la feina en els propers 6 mesos. En aquesta dimensió, la indústria té més qualitat que la mitjana gràcies a que hi ha menys treball atípic (o dit del contrari, perquè hi ha més treball amb contracte indefinit i jornada completa) però, en canvi, la probabilitat de promoció és menor.

Gràfic 21

Perspectives professionals

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

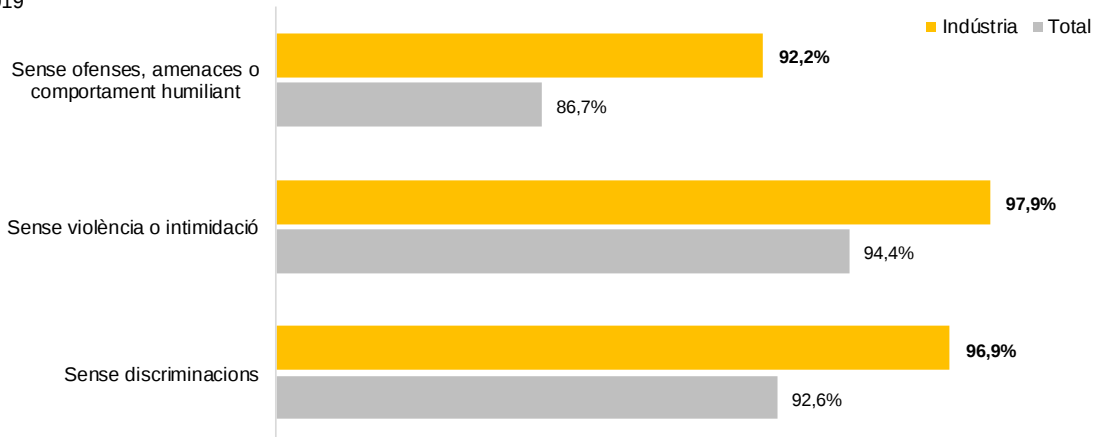
Ambient social

Aquesta dimensió té tres subdimensions: comportament social advers (assetjament, violència i discriminació), relacions personals (tracte personal amb els companys) i suport social (suport rebut dels caps i dels companys de feina). És la que presenta un índex de qualitat més elevat, tant en la indústria com en el conjunt de l'economia, però més similar entre sí. En aquest cas, els ítems que fan pujar més la qualitat en la indústria són el fet que els seus treballadors declaren amb menys freqüència patir comportaments socials adversos (com ofenses, amenaces, humiliacions o discriminacions).

Gràfic 22

Ambient social

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

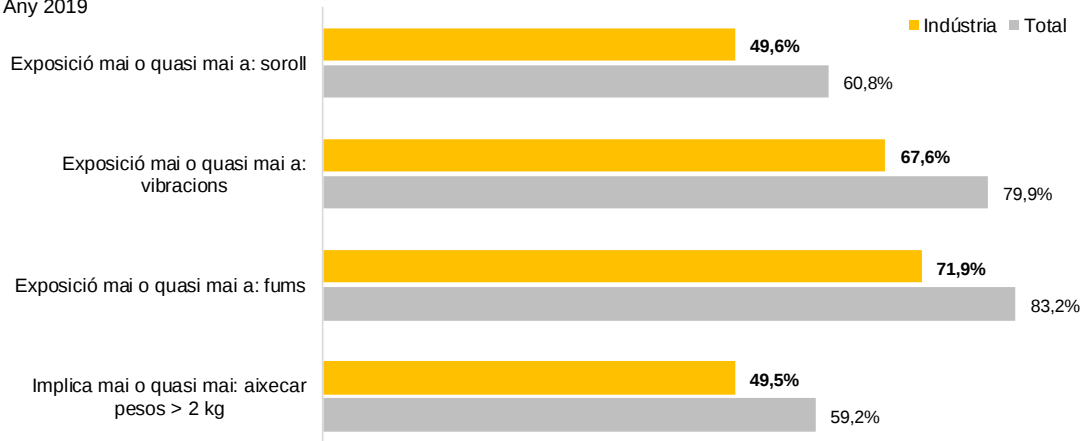
Ambient físic

Aquesta dimensió no presenta subdimensions. Es refereix a grau d'exposició a característiques de l'entorn (temperatures, sorolls, etc.) i agents químics/biològics i exigències físiques (posturals, de força o de moviments repetitius). És la dimensió on l'ocupació en la indústria té un pitjor resultat respecte a la mitjana (4,2 punts per sota) ja que els seus treballadors estan exposats amb més freqüència a condicions de treball potencialment perjudicials: soroll, vibracions, fums, aixecar pesos...

Gràfic 23

Ambient físic

Any 2019

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

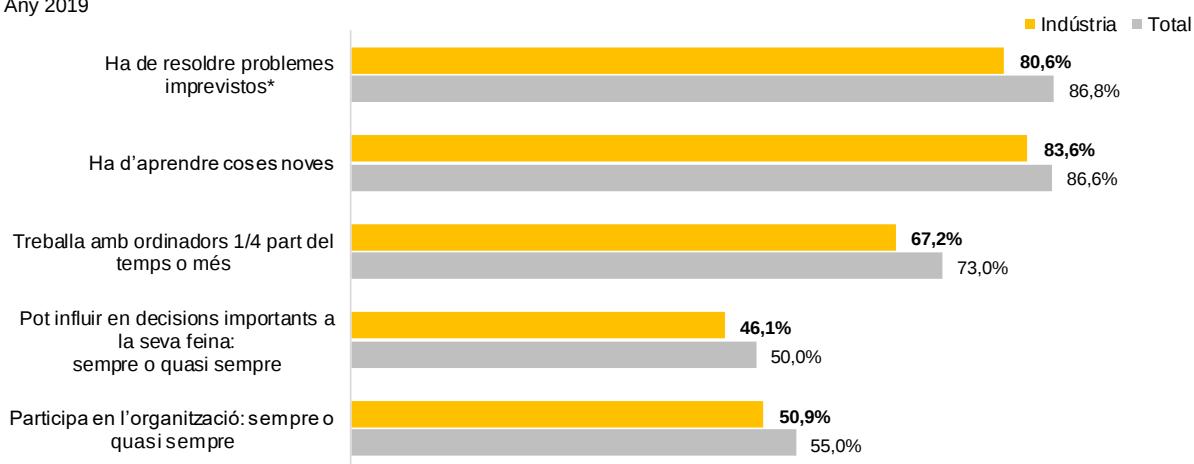
Habilitats, participació i formació

Té quatre subdimensions: dimensió cognitiva (complexitat de les tasques), capacitat de decisió (possibilitat d'influir sobre decisions importants), participació en l'organització del treball, i formació (capacitació professional rebuda de l'empresa). Presenta menor qualitat perquè les exigències cognitives són menors (resoldre problemes imprevistos, aprendre coses noves) i això és considerat negatiu; per tenir menys capacitat de decisió, participació en l'organització i rebre menys formació.

Gràfic 24

Habilitats, participació i formació

Any 2019

* Haver de resoldre problemes imprevistos o fer tasques complexes es considera positiu des del punt de vista de la qualitat en l'ocupació, tal com indica Eurofound en la seva metodologia. En canvi, des d'un punt de vista de condicions de treball, pot ser considerat com a negatiu.

Font: Enquesta de qualitat i condicions de treball (Departament d'Empresa i Treball)

Conclusions

La comparativa realitzada en aquest informe mostra diferents aspectes en què el sector industrial en el seu conjunt presenta uns valors que semblen apuntar cap a una ocupació de més qualitat que en d'altres sectors.

Com s'ha vist, és un sector que encara no ha recuperat el nivell d'ocupació previ a la crisi de 2008 però que des de 2023 ha presentat un especial dinamisme, sobretot en termes de creixement del VAB. Per branques d'activitat s'observa una evolució dispar, sent la maquinària, material elèctric i transport; les indústries extractives, energia, aigua i residus, i la química i cautxú les que creixen en ocupació.

Un tret que caracteritza el sector és la baixa presència de dones (una de cada tres), tot i que en l'agricultura i en la construcció la participació femenina encara és més baixa. A banda, és un sector envellit i és que més de la meitat dels seus treballadors tenen 45 o més anys. Sigui causa o efecte de la baixa presència de dones, que són les que fan un ús més intensiu, el cert és que és un sector on el treball a temps parcial és residual, el que pot limitar la capacitat d'aquests treballadors per compatibilitzar la vida laboral i familiar i per tant, es podria considerar que és un tipus de feina que en aquest aspecte és més rígida i per tant, de menys qualitat (sempre considerant la premissa que el treball parcial sigui voluntari i no la única manera de tenir una feina).

En els darrers setze anys hi ha hagut una clara tendència a la baixa en la mitjana d'hores treballades (considerant les persones que treballen a jornada completa) en el conjunt de l'economia; en el cas de la indústria també s'ha produït aquest descens però no ha estat tan marcat i, al contrari del que passava abans de 2019, a hores d'ara la mitjana d'hores de treball habituals en la indústria és superior al conjunt de l'economia. Aquest resultat, en un context en què cada vegada es valora gaudir de més temps per dedicar a la vida personal i familiar no contribueix a considerar que la qualitat de l'ocupació industrial sigui superior.

D'altra banda, destacar que la figura del contracte fix discontinu que s'ha impulsat en el conjunt de l'economia arran de la reforma laboral de 2021, en la indústria el seu ús continua sent testimonial, a diferència de l'agricultura on s'ha disparat. Considerant altres aspectes de les condicions de treball apuntar el notable descens del nivell de temporalitat entre els assalariats industrials a partir de la reforma laboral, com ha passat en el global de l'economia, situant-se a hores d'ara en el nivell més baix des que es mesura la taxa de temporalitat. Tan pronunciat ha estat el descens que se situa per sota de la taxa de temporalitat de la mitjana de la indústria europea.

La indústria presenta una certa dualitat en el treball. Com acabem de veure és un sector amb baixa parcialitat i poca temporalitat; també hi ha una presència del treball fix discontinu força residual. Tot plegat, aquests indicadors fan pensar en unes vinculacions laborals estables, de llarga durada. Però en paral·lel, altres indicadors de contractació laboral apunten que una part de l'ocupació industrial, més reduïda, està subjecta a temporalitat, sobretot de curta durada, i una rotació més alta que en els altres grans sectors. Lligat a aquesta qüestió recordar l'elevat pes que té en el sector la contractació a través d'empreses de treball temporal.

Pel que fa als salaris, la indústria presenta, de manera continuada, uns costos salarials més elevats que la construcció i els serveis, fins a un 32% superiors. A major nivell de desagregació es detecta que totes les branques industrials estan per sobre de la mitjana de l'economia i que la química i cautxú és l'activitat industrial amb els costos salarials més elevats (de fet, és la segona de tota l'economia).

Respecte de la concordança entre el nivell formatiu dels treballadors industrials i l'ocupació que tenen, més de la meitat assenyalen que hi ha correspondència mentre que una quarta part diu estar sobrequalificat i quasi un 21%, infraqualificat. Aquests percentatges impliquen que en la indústria hi ha menys sobrequalificació que la mitjana de l'economia però més infraqualificació, el que fa pensar que es requereix més formació en el sector per augmentar les capacitats dels treballadors infraqualificats, que com s'ha vist és una situació amb més prevalença.

Quant a la sinistralitat laboral, els índexs d'incidència situen la indústria entre les activitats amb més accidents de treball amb baixa, juntament amb la construcció. Ara bé, en bona part de les activitats industrials la major incidència té a veure amb una major proporció d'accidents lleus. En tot cas, la metal·lúrgia sí presenta una incidència de sinistralitat de tipus més greu.

Dels resultats de l'EQCT es dedueix que l'ocupació industrial té uns índexs de qualitat superiors a la mitjana de sectors en quatre de les sis dimensions mesurades. En concret, presenta una qualitat superior en intensitat en el treball (gràcies a patir menys càrrega emocional que en d'altres sectors) i qualitat del temps de treball (en menys ocasions un treballador industrial ha de treballar durant el temps lliure i hi ha menys treball en cap de setmana, com a factors destacats). També en perspectives professionals i en ambient social està per sobre, però la diferència respecte de la mitjana és menor. Els millors resultats s'assoleixen perquè hi ha menys treball atípic i els seus treballadors pateixen menys ofenses, amenaces, humiliacions o discriminacions, respectivament.

En canvi, el sector presenta menor qualitat que la mitjana en ambient físic i en la dimensió d'habilitats, participació i formació. En el primer cas perquè els treballadors industrials estan exposats amb més freqüència a condicions de treball potencialment perjudicials i feines d'alta exigència física, i en el segon, per comportar menys exigències cognitives, amb el que això pot implicar de treball rutinari i mecànic, i tenir menys capacitat de decisió i de participació en l'organització que els treballadors d'altres sectors.

Referències bibliogràfiques

GENERALITAT DE CATALUNYA (2018): “Fragments de coneixement – Especificació d’un sistema d’indicadors per mesurar la inserció laboral”, Observatori del Treball i Model Productiu.

Agut, S., Peiró, J.M. i Grau, R. (2005): “La relación entre la infracualificación percibida y la satisfacción laboral: el papel de las conductas laborales innovadoras”. Revista de Psicología de la Salud, 17(1-2).

EUROFOUND (2017a): “Sixth European Working Conditions Survey – Overview report (2017 update)”, Publications Office of the European Union, pp. 36–99.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2021): “Enquesta de qualitat i condicions de treball”, Departament d’Empresa i Treball.